

AANDACHTSPUNTEN WATERBEHEERPROGRAMMA 2028-2033

Ten behoeve van bestuurlijke afweging en beleidsvorming

Geacht bestuur,

Met dit document biedt de Sportvisunie u haar aandachtspunten aan voor het waterbeheerprogramma dat momenteel in voorbereiding is. De hieronder opgenomen punten zijn bedoeld ter ondersteuning van de beleidsvorming en geven richting aan keuzes die naar ons oordeel van belang zijn voor het functioneren van het watersysteem en het brede gebruik daarvan.

Wie zijn wij

De Sportvisunie is de landelijke organisatie van 630 hengelsportverenigingen en zo'n 700.000 aangesloten sportvissers. Binnen uw waterschapsgebied zijn dat er ruim 16.000.

De sportvisserij is op voetbal en tennis na de grootste sport van Nederland en de Sportvisunie is aangesloten bij NOC*NSF. Om te mogen vissen heb je de VISpas nodig. Hiermee mag je in een heel groot deel van Nederland vissen. Recent onderzoek van Kantar wijst uit dat ongeveer 1,7 miljoen Nederlanders vissen – dat is 1 op de 10 Nederlanders!

De bij de Sportvisunie aangesloten hengelsportverenigingen huren op tienduizenden hectares water het visrecht. Daarmee zijn we één van de belangrijkste groep recreatieve gebruikers van het water van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk. Als visrechthebbenden zetten de verenigingen zich onder meer in voor een gezonde visstand, goede waterkwaliteit en genoeg sportvisserijvoorzieningen, maar ook op het gebied van controle en handhaving. De Sportvisunie en de verenigingen spelen een belangrijke rol in diverse overlegplatformen zoals visstandbeheercommissies.

Waterbeheerprogramma's zijn voor de sportvisserij van grote betekenis omdat hierin maatregelen worden voorgesteld die effect hebben op de toekomst van de visstand en daarmee de sportvisserij.

Op basis van onze ervaringen en betrokkenheid bij het waterbeheer formuleren wij de volgende aandachtspunten:

Een veilige plek aan het water voor 1,7 miljoen sportvissers

In Nederland vissen 1,7 miljoen mensen die allemaal een veilige plek aan het water zoeken. Voor hen is het belangrijk dat het water bereikbaar is. Denk aan visplekken, vissteigers (ook voor mindervaliden) en andere voorzieningen.

Jeugd, ouderen en mindervaliden vormen een grote groep mensen waarvoor extra aandacht nodig is. Drie doelgroepen, die met een beperkte actieradius met name gebruik maken van de wateren dichtbij huis. Wateren, die vrijwel allemaal vallen onder de *overige wateren*. Wij zien

graag dat lokale overheden voor deze doelgroepen opkomen door voor deze categorie wateren het recreatief medegebruik als centraal doel te stellen. Daarmee verliest u de ecologie en natuur niet uit het oog, maar geeft u invulling aan de hedendaagse recreatieve functie die water in/nabij de woonwijk heeft en de kansen die hier liggen.

Als waterschap kunt u een belangrijke bijdrage leveren door te zorgen voor bereikbare oevers en ontsluiting tot aan de waterkant. U kunt daarbij helpen door in het waterprogramma kleinschalig eigen beheer door de sportvisserij op te nemen en oevers bereikbaar te houden.

Visvriendelijk beheer en inrichting

Het maaibeheer kan grote impact hebben op de visstand. Direct, doordat vis en andere organismen met het maaisel uit het water worden verwijderd of sterven als gevolg van zuurstofgebrek na het maaien of door beschadiging door maaiapparatuur. Daarnaast is er indirecte impact door het verdwijnen van structuur en schuilplaatsen, waardoor vooral jonge vis minder overlevingskansen heeft. Er zijn diverse oplossingen beschikbaar, waarover wij u graag adviseren. Voorbeelden zijn het laten staan van circa 25% van de vegetatie en ingevallen takken, en het toepassen van methoden die geen zuurstofloosheid veroorzaken.

Naast beheer speelt ook de inrichting een belangrijke rol. Veel stedelijke wateren, kanalen en weteringen zijn momenteel structuurarm. Wij pleiten daarom voor het op grotere schaal aanbrengen van hout in het water, bijvoorbeeld in de vorm van vissenbossen. Dit draagt niet alleen bij aan betere leefomstandigheden voor vis, maar is tevens een duurzame vorm van hergebruik en CO₂-opslag. Wij bieden het waterschap graag onze expertise rond dit onderwerp aan.

Ook natuurvriendelijke oevers verdienen aandacht, bijvoorbeeld op het gebied van onderhoud. In de praktijk verliezen deze oevers door verlanding vaak hun oorspronkelijke waarde voor vissen en neemt ook hun ecologische functie voor waterzuivering en biodiversiteit af. Wij adviseren daarom om het onderhoud van bestaande natuurvriendelijke oevers prioriteit te geven boven de aanleg van nieuwe oevers. Goed uitgevoerd onderhoud levert vaak een groter netto-effect op voor de visstand.

Daarnaast verzoeken wij om te onderzoeken of het mogelijk is om – in plaats van over grote lengtes verspreide oevers – natuurvriendelijke zones te concentreren in grotere aaneengesloten paai- en opgroeigebieden. Dit maakt het beheer eenvoudiger, vermindert verlanding en biedt betere kansen voor de visstand en sportvisserij. Ter illustratie: in plaats van 1.000 meter oever van 4 meter breed, kan een gebied van circa 0,4 hectare worden ingericht en aangesloten op bijvoorbeeld een KRW-waterlichaam.

Klimaatverandering en vis

Door klimaatverandering staan vissen en hun leefgebieden steeds vaker onder druk. Perioden van extreme droogte zorgen voor te lage waterstanden of zelfs droogval, zuurstoftekort en het verdwijnen of versnipperen van leefgebieden. In warme zomers lopen de watertemperaturen sterk op, wat leidt tot warmtestress, minder zuurstof en een toename van en blauwalgen. Tegelijkertijd veroorzaken extreme regenbuien juist wateroverlast, waardoor paaiplaatsen worden beschadigd, water troebel wordt en waterpeilen snel schommelen. De impact verschilt per regio en watertype: beken, polders, rivieren en stedelijke wateren reageren allemaal weer anders op deze extremen. De Sportvisunie beschikt daarom over speciale calamiteitenteams die kunnen worden ingezet bij dreigende vissterfte en zuurstofgebrek. Met verschillende waterschappen heeft de Sportvisunie al een calamiteitenprotocol opgesteld. Bij de aanleg of herinrichting van wateren en oevers wordt het steeds belangrijker om te kiezen voor een klimaatbestendige en visvriendelijke inrichting, zodat vispopulaties zich ook in de toekomst kunnen handhaven. De Sportvisunie denkt hier graag met u over mee.

Veilig en gezond water:

Er is een veelheid aan chemische stoffen in opkomst in het water. Stoffen waarvan de effecten vaak nog niet goed bekend zijn. In uw waterprogramma willen wij hier graag aandacht voor. Meer inzicht is nodig via bijvoorbeeld regionale bio-essays. Lozingsvergunningen moeten strenger beoordeeld worden en het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen zoveel mogelijk worden teruggedrongen. Verder dringen we er bij u op aan om bij renovatie of nieuwbouw van gemalen gebruik te maken van visvriendelijke apparaten, conform NEN 8775.

Vismigratie

Een gezond watersysteem vraagt om een compleet en goed functionerend leefmilieu voor vissen. Denk aan de aanwezigheid van voldoende paai-, opgroei-, voedsel- en overwinteringsgebieden. Minstens zo belangrijk is dat deze gebieden onderling verbonden zijn, zodat vissen zich vrij kunnen verplaatsen gedurende hun levenscyclus.

In veel watersystemen vormen gemalen, stuwen en andere kunstwerken echter nog steeds barrières. Het vrijmaken van migratieroutes en het realiseren van vispassages zijn daarom belangrijke stappen die ook zichtbaar bijdragen aan de KRW-doelstellingen.

Tegelijkertijd blijkt in de praktijk dat het succes van deze maatregelen niet vanzelfsprekend is. De aanleg van vismigratievoorzieningen leidt vaak tot verbetering op papier, maar de werking in de praktijk blijft achter. Dit komt o.a. doordat onderhoud, monitoring en optimalisatie onvoldoende structureel worden geborgd.

Een goed functionerende vispassage vraagt om:

- Regelmatig onderhoud en inspectie;
- Monitoring van het daadwerkelijke gebruik door vis;
- Tijdige aanpassing of optimalisatie bij gebreken.

Zonder deze vervolgstappen verliezen voorzieningen hun effectiviteit en blijft het ecologisch rendement beperkt.

Door niet alleen te investeren in aanleg, maar juist in blijvend functioneren, kan vismigratie daadwerkelijk bijdragen aan sterke vispopulaties en het echt behalen van de KRW-doelen. De Sportvisunie kan uw waterschap hierbij van dienst zijn door bijvoorbeeld een signalerende functie te vervullen.

Wij verzoeken u deze aandachtspunten expliciet te betrekken bij de verdere uitwerking van het waterbeheerprogramma en – waar relevant – te verankeren in het ontwerp. Wij gaan ervan uit dat deze inbreng wordt meegewogen in de bestuurlijke afwegingen. De Sportvisunie is graag bereid deze punten nader toe te lichten en denkt graag actief mee in het verdere proces.

Wij lichten onze aandachtspunten op voor het waterbeheerplan graag nader toe in een gesprek. Mocht u naar aanleiding van deze aandachtspunten vragen hebben, neem dan contact op met Gerco Berger van de Sportvisunie – via gerco.berger@sportvisunie.nl

